

TÍÐINDI

STÓRVELDINI ERU ÁHUGAÐ Í ARKTIS EISINI Í FØROYUM

– At eitt amerikanskt krígsskip vitjar í Føroyum, hevur nakað við Arktiska økið at gera. At tað har um nøkur ár verður ein nýggj siglingarleið, ger eisini, at økið við Føroyar er áhugavert. Stórveldini Russland og Kina eru eisini áhugaðar í økinum, sigur Jens Christian Svabo Justinussen, ph.d., útbúgvingarleiðari og lektari í samfelagsvísindum á Sögu- og samfelagsdeildin á Setrinum

Frants Jensen
frants@sosialurin.fo

Mánadagin skrivaðu vit um amerikanska oyðaran USS Donald Cook, sum var á Runavík í seinastu viku. Skipið og manning vóru á sjarmusókn og royna at knýta nýggj sambond við londini í norðuratlantshavi.

– Endamálið við vitjanini er at mæta fólki og síggja mentanina, men eisini at knýta tættari bond millum USA og danska kongaríkið, segði Kelly T. Jones, skipari við USS Donald Cook.

Hon váttaði eisini, at Arktiska økið er spennandi, og at amerikanarar hava stóran áhuga í tí.

Stuart A. Dwyer, varaleiðari á amerikansku sendistovuni í Danmark, var eisini komin úr Danmark til Føroya fyri at hitta politikarar, leiðarar og embætisfólk í Føroyum.

– Krígsskipini vitja í ymiskum londum, og hendan vitjanin er ein partur í tí at fáa tættari samband við danska kongaríkið. Vit ynskja at fáa nýggj vinaløg, segði Stuart A. Dwyer.

Løgmaður, Bárður á Steig Nielsen helt tað vera Arktiska økið, ið var ein av høvuðsorsøkunum til vitjanina.

– Vitjanin vísir, at økið, her vit eru, er áhugavert. At teir koma eina sjarmuoffensiv,

eiga vit at nýta rætt og tryggja, at vit eisini vera við í tí, sum hendir uppi í Arktis í framtíðini, segði Bárður á Steig Nielsen, løgmaður.

Stórveldini áhuga í Arktis

Jens Christian Svabo Justinussen vísir á, at Arktiska økið er sera áhugavert.

– Ísurin bráðnar við Arktis, og tað gevur nýggjar siglingarleiðir. Tað er longu siglandi har nakrar mánaðir um summarið og einaferð í framtíðini – vit vita tó ikki nær – verður økið ísfrítt og tað verður siglandi alt árið. Hetta broytir støðuna í øllum heiminum, og stórveldini eru áhugað at hava ræði í økinum, sigur lektarin á setrinum.

Hann vísir eisini á, at tá ið økið verður frítt fyri ís, so verða nógvir aðrir spennandi móguleikar.

– Økið letur upp fyri nøkrum móguleikum, ið ikki vóru har áður. Millum annað ráevni sum olja, gass, málmur og nógv annað. Vit vita heldur ikki hvussu tað er við fiskiríkidømi í Arktis. Loftrúmið hevur eisini stóran áhuga, sigur Jens Christian Svabo Justinussen.

GIUK Gap

Sjálvt um vit í Føroyum kunnu halda, at vit eru langt burtur frá landnyrðingsleiðini, sum siglingarleiðin um Arktis ofta verður kallað, so eru Føroyar

Jens Christian Svabo Justinussen, ph.d., útbúgvingarleiðari og lektari í samfelagsvísindum á Sögu- og samfelagsdeildin á Setrinum
Mynd: Álvur Haraldsen

tó hernaðarliga sera týðningarmikið øki.

– Í altjóða høpi verður ofta tosað um GIUK Gap – hetta er ein stytting fyri økið millum Grønland, Ísland og Stóra Bretland og holið ella sjógvurin millum hesi londini. Vit vita, at hetta økið var áhugavert undir seinna heimsbardaga og kalda krígnum. Men tað er enn meira áhugavert, nú ein fullkomiliga nýggj siglingarleið verður í økinum í framtíðini. Vit vita, at tann, ið hevur eftirlit við økinum eisini hevur styrki. Tí hevur økið hernaðarliga sera stóran týðning, sigur Jens Christian Svabo Justinussen.

Hann vísir á, at tá ið siglandi verður alt árið, fer ein stórir partur av skipaferðsluni at sigla gjøgnum hetta økið, og tað fer eisini at merkja munandi fleiri skip um okkara leiðir. Tí fer tað eisini at ávirka og fáa stóran týðning fyri Føroyar og føroyska sjóøkið.

Donald Trump

– Eg skilji tey amerikansku áhugamálini í Føroyum og í danska kongaríkinum sum ein háttur at fáa gott sambandi við londini í ríkisfelagsskapinum út frá øllum tí, ið hendir í Arktis. Út frá teirra sjónarmiði er best, um eitt stórveldi sum USA kann hava gott samband við Danmark og londini í ríkisfelagsskapinum, og at fáa tey við upp tað ístaðin fyri at troka seg inn, sigur Jens Christian Svabo Justinussen.

Hann heldur tó, at Grønlandi hevur størri týðning enn Føroyar í hesum samanhangi, men at Føroyar tó eisini hava stóran áhuga.

– Vit síggja áhugamálini hjá USA í økinum, tá ið Donald Trump ynskir at keypa Grønland – sjálvt um tað varð gjørt eitt sindur knortlut. At amerikanarar heldur koma at vísa fram eitt krígsskip í Føroyum og royna at fáa samband við politikarar og stjórnina og leiðandi persónar annars í landinum er ein annar háttur at fáa ávirkan í økinum, sigur

lektarin á Setrinum. Russland hevur eisini áhuga í Føroyum.

Hann vísir á, at fyrr í ár var eitt russisk herskip í føroyskum sjóøki norðanfyri í Føroyum. Tað endaði við, at danska sjóverjan fylgdi tí út úr føroyskum øki.

Liður í stórari ketu

Jens Christian Svabo Justinussen vísir á, at stórpólitiskt munar tað ikki so nógv, hvat ein lítill tjóð sum Føroyar sigur í hesum sambandi.

– Spurningurin er, um Føroyar hevur nakað val yvirhøvur. Um tað verður ein spent støða millum stórveldini, so ger tað næstan tað sama, um vit ganga mótmælisgongu. Teir koma kortini. Vit eru bara ein liður í eini stórari ketu. Eg trúgvi ikki, at vit hava nakra ávirkan. Og tað er eisini ein spurningur, um tað riggar at vera uttanveltaður, sigur Jens Christian Svabo Justinussen.

Hann vísir tó á, at nógv er broytt í Føroyum, tá ið eitt krígsskip kemur til Føroyar í